

1944. augusztus 2-án egyetlen éjszaka számolták föl az auschwitzi cigánytábort. A magyarországi deportáltak vagy helyben kivégzettek számát több tízezerre becsülik. Bogdán Imre, a kaposvári Napkerék Egyesület vezetője szerint a Somogy megyei áldozatok száma 1500-2000-re tehető. – Édesanyám 15 éves kamaszlány volt, amikor elhurcolták Nagykanizsára, ahol egy hatalmas gyűjtőtábor működött – mondta. – Szerencséje volt, mert ő is, és édesapám is meg tudott szökni a Balaton csücskénél lévő Bereknél, és nem fogták el őket. Pontos számot nem tudok, az biztos, voltak cigányok, akiket elengedtek, de a többséget elpusztították.

1997-ben Dél-Somogyban, Babócsán emléket állítottak az 1. és a 2. világháború roma áldozatainak. A felszentelt kopjafát a helyi Kalányos István, és a Gyökerek című könyvével nagy elismerést szerző Zala megyei költő, az azóta elhunyt Orsós Jakab faragta.

A hitleri Németországban, valamint a szövetséges és megszállt országokban a cigányok számára is a munkahelyekről való eltávolítással, a nyilvános helyek látogatásának és a vegyes házasságok megtiltásával kezdődött a Holocaust. A náci Németország eleinte bizonytalan volt abban, hogy a cigányokat árjáknak, vagy idegen fajúaknak nyilvánítsa-e; bár nyelvük eredetét vizsgálva kénytelenek voltak megállapítani az árja rokonságot, az 1935 szeptemberében elfogadott, a Birodalmi állampolgárságról szóló törvény a „német vagy fajrokon vérű állampolgárok” kategóriájából a zsidók mellett a cigányokat is kizárta.

A romák körében 1939 októberében Himmler „vándorlási tilalmat” rendelt el, majd, 1942-43-ban elkezdték a cigányok tömeges Lengyelországba deportálását. Hasonló sors várt a romákra Ausztriában, és a kelet-európai országok egy részében: Lengyelországban, Szerbiában vagy Horvátországban is.Auschwitzban a cigányok számára külön tábort állítottak fel, ahol mintegy

húszezer férfit és nőt tartottak fogva. Mengele és kollégái több „orvosi" kísérletet hajtottak végre cigányokon: kísérleteztek azzal, hogy meddig tudnak életben maradni azok, akik csak sós vizet kapnak, hogy a halálra fagyasztott emberek mennyi idő alatt térnek magukhoz, a nőkön különféle anyagok befecskendezésével hajtottak végre sterilizációs kísérleteket. Himmler 1944 nyarán adott parancsot az Auschwitzi cigánytábor likvidálására. Augusztus másodikán mintegy 2000, főként még munkaképes cigányt más táborokba szállítottak, a többieket a gázkamrákba terelték.

A cigánytábor lakói - egy lengyel túlélő visszaemlékezése szerint - rendkívüli ellenállást tanúsítottak: „a férfiak tábora több ezer ember kiabálására ébredt. Amint kiléptünk a barakkokból, láttuk mi történt. A cigányok táborát fényszórókkal világították meg, cigány férfiakat és nőket, gyerekeket SS-ek sorba állították ötösével, hogy a krematóriumba vigyék őket. De szerencsétlenek minden erejükkel ellenálltak, olyan hangosan kiabáltak, hogy ez egész Birkenauban hallatszott. A dulakodás egész éjjel tartott, de reggelre a cigányok tábora már üres volt."

Magyarországon 1944-ben a zsidókérdés megoldásának mintájára a cigánykérdés megoldása is elkezdődött: augusztusban a Hadügyminisztérium elrendelte a 18 és 52 év közötti „kóbor"- és „letelepedett foglalkozás nélküli" cigány férfiak katonai munkaszolgálatát, több településen tömeggyilkosságokra került sor. November első napjaiban Somogy megye településein is megkezdődött a cigányok összeszedése. Az útirány először a leghírhedtebb gyűjtőhely, a komáromi Csillag-erőd volt, innen internálták később a munkaképes korú férfiakat és a gyermektelen nőket a lágerekbe, a túlélő többiek pedig innen szabadultak.

A II. világháború magyarországi roma áldozatainak számáról máig viták folynak a kutatók között, a becslések öt- és ötvenezer között mozognak. Több kutató nagyobb számot valószínűsít, mert a zsidósággal ellentétben, a cigányok többségét - miután nem volt semmilyen elvehető értékük - dokumentumok nélkül hurcolták el, vagy lőtték bele a falvak szélén sietve megásott tömegsírokba.

Körülfogták a cigánytelepet a csendőrök, a zsidók helyére terelték őket az istállóba, ötven év múlva találta meg édesapja nevét Auschwitzban egy táblán

Sokan csodálkoznak, amikor a deportálásról kérdeznek, hogy tizenkét éves koromban hogy tudtam így mindent megjegyezni. Ha azt kérdeznéd, hogy tegnap mit csináltam, nem tudnám megmondani. De ami akkor történt, minden, pontról pontra megvan a fejemben. Talán édesapám miatt emlékszem annyira mindenre. Harminchat évesen vitték el. Negyvennégyben, november harmadikán hajnalban körülfogták a cigánytelepet a csendőrök. Minden házhoz odaállt egy, és bekiabált: ébresztő, mindenki keljen föl, öltözzön, háromnapi élelmet pakoljunk be, sorakozó! Szegény apám azt mondta: na, gyerekeim, végünk van! Szegény anyám sírva pakolta be két batyuba a motyónkat, amit hirtelen tudott: takarókat meg ruhákat. Felsorakoztattak. Levittek úgy másfél kilométerre, Bakkra, mind a tizenhat családot, vagy százhúsz embert. Nem hagytak egyetlen embert sem.

Bakkon, a bíró udvarán ültünk a zuhogó esőben, egészen délután háromig, aztán elindultunk. Zalaegerszegig gyalogoltunk, ott beraktak a téglagyár udvarába. Volt ott már addigra vagy kétszáz cigány, a környékről mind odagyűjtötték a cigányokat. Egy szín alá bepateroltak bennünket, mint a birkákat az istállóba.

Előtte zsidók voltak ott sokáig. Nem volt kitakarítva, a szalma nem lett kicserélve. Tisztálkodni ugye szegények nem tudtak, eltetvesedtek. Annyi tetű megtermett ott, hogy szabályosan suhogott. Szegény anyám húzott össze szalmát, ráterítette a lepedőt, hogy a gyerekek leülhessenek. Másnap délután megint tehervagonokba raktak. Hatvan embert egy vagonba. Nyolc mozdony húzta a vonatot, olyan hosszú szerelvény volt. Egy hétig mentünk Zalaegerszegtől Komáromig.
Ha megállt a vonat, a férfiak leszálltak a vagonról, hogy a közelből valahonnan hozzanak vizet. Akinek jutott, jutott, akinek nem, az szomjan maradt. Mire felértünk, már olyanok voltunk, mint aki vizet az életben nem látott.

Pápán azt mondja édesapámnak a csendőr: Rudi, ha van pénz nálatok, menj ki a városba, vegyél valamit a gyerekeknek, látom, már nagyon odavannak. Ismerős volt a csendőr, Söjtöri volt. Nagyon jó csendőr volt, már a cigányokkal kapcsolatosan. Apámat nagyon szerette. Rosszul voltunk az éhségtől. Kiment apám a városba, a bátyámmal, Gyulával hozott ennivalót. Azt mondja neki anyám: te, nem megy veled csendőr, szökjél meg a gyerekkel. Ha mi meg is halunk, legalább te maradjál meg a gyerekkel. Azt válaszolta apám: mit gondolsz, ha ti meghaltok, nekem minek az életem! Velünk maradt.

Odaértünk Komáromba, átvettek bennünket a határcsendőrök, vagy kik voltak. Sapkájuk volt, meg egy pár szál toll volt a sapkájuk után. Egy kétméteres bottal tereltek, ütöttek, mint a répát. Gyalog kellett menni vagy két kilométert a bunkerokhoz. Istenem, mi volt ott! Tíz bunker, mint egy nagy gödör. Mindenkit odavittek, annyian voltunk, hogy még kint az udvaron is maradtak. Mindenhonnan szállították oda a cigányokat: romungró-kat, beást, drizárt. Mindenféle cigányt.

Este jöttek a nyilasok, kiszedték a férfiakat. Tizennégy évtől egész hetven-nyolcvan éves korig. Elvitték őket. Elbúcsúztak szegények, azt mondta szegény apám anyámnak: minket elvisznek, nem tudjuk hová, vigyázz a gyerekekre! Kivitték Németországba, ötven évvel később tudtuk meg, mi történt vele. Másnap jöttek, kiválogatták a fiatal nőket, akinek nem volt családja. A nővérem, Aranka tizennyolc éves volt. Felvette az egyik húgomat meg az öcsémet, mintha az ő gyerekei lennének. Nem is szóltak neki semmit. A többieket kivitték Németországba dolgozni. Minket meg ott akartak elpusztítani.
(…)
Két hétig szenvedtünk, sárba, vízbe feküdtünk. Az ennivalónk az volt, hogy leforrázták a fejes káposztát, hintettek rá egy kis köménymagot, és mondták: egyetek disznók! A fürdésről álmodni sem mertünk, a vécé ott volt, ahol épp rájuk ért. Reggelente lovas kocsival szedte össze egy ember a hullákat. Mint egy gazdaságban, mikor döglenek a disznók: földobálják a kocsira, aztán bele a dögkútba. Ástak egy nagy gödröt, oda dobták, aztán mésszel leöntötték őket.
(...)
Aztán jöttek a bombázó repülők, jó közelre a bunkerokhoz is, puhára bombázták az állomást. Amerikaiak, vagy angolok, mit tudom én. Látták, hogy a cigányok hogy szenvednek. Jött a gép, olyan alacsonyan repült, hogy a szárnya majdnem elérte a földet, röpcédulákat szórt. Anyám

mellett álltam, futás ki, felkaptam egyet, bevittem. Az volt ráírva, hogy kedves magyar testvérek, ne féljetek, nem sokáig lesztek itt. Másnap állítólag Hitler kapott egy táviratot, hogy amennyiben a Komáromi bunkerokból nem távoztatja el a cigányokat, porrá verik egész Németországot.

Ha még maradunk két napot, a nővérem már nem jön haza. Csontváz volt szegény. De egy este aztán jöttek a német katonatisztek, babfőzeléket adtak, és mondták: mindenki pakoljon és mehet. De hová tudjunk menni éjszaka idején?
Mindenki fogta a gyerekét, elindultunk. Hogy meddig ment cipővel az, akinek még volt egyáltalán? Úgy öt métert, mert a sár levette. Térdig érő sár volt.

Hazaértünk. Akik elszöktek, már tüzeltek. Az egyik lakáson még rajta volt a fele tető, azt szedték le. Akik kint rekedtek, verte őket az eső. Másnap reggel fölkeltek az asszonyok, már akibe még volt annyi erő, megcsináltak két házat. Fölmentek a faluba és kaptak a parasztoktól fejszét meg fűrészt. Lejött a falusi bíró, kidoboltatta a faluban: hazajöttek a falu szegényei, ki hogyan tudja, segítse őket. Így hoztak le egy kis ennivalót, takarót. Ehettünk. Amikor zsírosat ettek, az egész telep mind feküdt. Meg kidoboltatta a bíró, hogy minden reggel minden ház öt liter tejet adjon. Én mentem le a tejért, kétszer fordultam, mire kihordtam a tejet a cigányokhoz. Egy-két hét után aztán hazajött két férfi a munkaszolgálatos katonaságtól. Zalaegerszegen voltak, átöltöztek női ruhába, úgy tudtak megmaradni. Azok aztán vágták a fát mindenkinek, hogy ne fagyjanak meg.

(…)
Amit koldultak az asszonyok, abból éltünk Mentünk kéregetni, az erdőből hoztuk a fát. Nagy hó volt, három házat lebontottunk, hogy tüzelni tudjunk. Mikor jött a front, két lakásba húzódtunk mindannyian. Akkor az oroszok meglőtték anyám karját. Voltak közöttünk magyar emberek, katonák, menekültek szegények. Nem zavartunk el senkit, örültünk, ha többen voltunk. A hegyoldalból meglátták, hogy ott valaki bujdosik, németeknek hitték őket, elkezdtek ránk lövöldözni. Két helyen átlőtték anyám karját. A húgom épp a karján volt, hogy megvédje, a másik karjával próbálta eltakarni őt. A mai napig sem tudom felfogni, hogyan történhetett, a kislánynak semmi baja sem lett. Aztán jöttek az oroszok. Volt egy asszony közöttünk az mondta: nézzétek! Nekem nincs se kicsim, se nagyom, egyedül vagyok. Ha meg is lőnek nincs baj, nem hagyok magam után gyereket. Megfogott egy fehér lepedőt, kitette egy fára a ház sarkára. Mindjárt megszűnt a lövöldözés, aztán jöttek az oroszok. A cigány asszony azt mondja: ha látjuk, hogy jönnek az oroszok, álljunk ki és tapsoljunk nekik. Úgy is volt. Nem is bántottak senkit sem, ellátták anyám sebét.

(…)
Apámat akkor találtuk meg, amikor Auschwitzba kimentünk, ‘94, vagy ‘95-ben, augusztus másodikán. Ott, egy nagy táblán volt a nevük sorba végig. Mindkettőt megtaláltam. Édesapámat Kolompár Rudolfnak hívták, 36 évesen halt meg, a testvérem 19 évesen halt meg. Tudtuk, hogy Németországba vitték őket, csak azt nem, hogy hová. Amikor levittek az égetőkemencéhez, hogy ott mit láttam! Elájultam, úgy kellett kihozni onnan. Amire emlékszem, hogy lementünk a pincébe, mert ott is egy bunker van, ahol égették a népet. Ahogy ide beértek az emberek, rájuk engedték a gázt, onnan feldobálták őket a szalagra, ami az égetőkemencébe vitte őket. Még volt annyi erőm, hogy benéztem a kemencébe, hosszan kormok, zsírok lógtak le. Be akartam nyúlni, ha egy fehérvári cigány ember nem kap el, én benyúlok a kemencébe és kiveszek egy

darabot, gondoltam: kiveszem és hazahozom emléknek. Azt mondja erre a Józsi fiam: anyám, ne nyúljál bele, mert fertőzést kaphatsz. Nem bánom én fiam - válaszoltam. Honnan tudod, hogy a testvéredé vagy az apádé volt – kérdezett vissza. Elájultam, kivittek az égetőből. Mikor jobban lettem, felmentem a napszintre.
(...)
Akárhol vagyok, ha látok egy keresztet, oda viszek koszorút meg gyertyát. A bátyám miatt meg apám miatt.

(Forrás:sonline.hu)